

Romana Cybulska, Joanna Dryjańska, Katarzyna Gotlin, Maja Kłoda, Krystyna Pomorska, Anna Pyzykiewicz, *Uczeń z zespołem Aspergera w szkole ogólnodostępnej*, red. prowadzący i merytoryczny M. Kłoda, K. Pomorska, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji 2016, ss. 113.

W polu badań nad zespołem Aspergera pojawiła się nowa publikacja, która jest zbiorem artykułów autorstwa: Romany Cybulskiej, Joanny Dryjańskiej, Katarzyny Gotlin, Mai Kłody, Krystyny Pomorskiej, Anny Pyzykiewicz, odpowiednio dobranych tematycznie z zachowaniem logicznego wprowadzenia w podjętą tematykę. Redaktorki zatroszczyły się, aby poradnik został tak skonstruowany, by stopniowo wprowadzać w obszar prezentowanych zagadnień. Styl i kompozycję wywodu na poziomie tekstu głównego cechuje staranność i spójność.

Założenia metodyczne książki zawarto we *Wstępie*, w którym Maja Kłoda wyjaśnia, dlaczego powstał ten poradnik, do kogo jest skierowany i co zawiera. Warto podkreślić, że Autorka *Wstępu* zwraca się bezpośrednio do czytelnika-nauczyciela, kierując apel: *Nauczycielu, ten poradnik powstał z myślą o Tobie!* (s. 5), używając zwrotów: *przybliżymy Ci, chcemy Ci skutecznie pomóc* (zob. s. 5–6), czyniąc tym samym przyjazną przestrzeń komunikacji.

Praca składa się z trzech części. Pierwsza część nosi tytuł *Dziecko z zespołem Aspergera – poznajmy się* i jest w całości autorstwa Krystyny Pomorskiej. Odnosi się ona do funkcjonowania ucznia ze zdiagnozowanym zespołem Aspergera. Zatem znajduje się tu wyjaśnienie, co to jest zespół Aspergera, jakie są umiejętności komunikacyjne, społeczne i ruchowe, jakie są reakcje na bodźce zmysłowe, jakie są umiejętności szkolne oraz jakie są mocne strony osób z zespołem Aspergera. Następnie Autorka przechodzi do wyjaśnień dotyczących diagnozy i pracy z uczniem z zespołem Aspergera.

Druga część, zatytułowana *Dziecko z zespołem Aspergera w twojej szkole – jak się przygotować*, zawiera zbiór czterech artykułów. Pierwszy artykuł autorstwa Romany Cybulskiej, zatytułowany *W świetle prawa...*, dostarcza informacji, jak prawo wychodzi naprzeciw niepełnosprawnym uczniom, czyli dotyczy możliwości udzielania pomocy uczniom z zespołem Aspergera w myśl aktualnych przepisów prawa. Godny podkreślenia i docenienia jest fakt, że pomimo tematyki prawnej i zastosowania języka prawa Autorka dołożyła wszelkich starań, aby przekazywana treść była czytelna i przejrzysta. A czyniąc syntezę treści różnych źródeł prawa, uczyniła z niniejszego artykułu cenną bazę informacji prawnych. Drugi artykuł, *Zanim dziecko przyjdzie do placówki... Od czego zacząć?*, autorstwa Mai Kłody, podejmuje kwestię czynności, jakie nauczyciel winien poczynić w zakresie zbierania informacji dotyczących dziecka z zespołem Aspergera. Autorka zwraca uwagę na wagę szkolenia kadry szkoły w tym zakresie. Istotny problem podejmowany w tym artykule dotyczy także przygotowania całej przestrzeni szkoły pod kątem ucznia z zespołem Aspergera. Trzeci artykuł omawianej części książki, *Współ w zespół – organizacja pracy*, jest autorstwa Anny Pyzykiewicz. Ten artykuł poświęcony jest organizacji pracy w zespole opiekującym się uczniem z zespołem Aspergera. Autorka zatroszczyła się, aby znalazły się tu informacje dotyczące postępowania z dzieckiem z orzeczeniem o potrzebie kształtowania specjalnego ze względu na zespół Aspergera, a następnie podkreśla istotną rolę poprawnej komunikacji i wymiany informacji o tym uczniu. Czwarty artykuł, *Dobry plan to podstawa*, również autorstwa Anny Pyzykiewicz. Autorka skupiła się na daniu komplementarnej odpowiedzi na pytanie, jak efektywnie planować i dokumentować działania edukacyjno-terapeutyczne. Swoje rozważania rozpoczyna od wyjaśnienia, czym jest Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny (IPET) i co powinno w nim się znajdować. Autorka nie zaniedbuje także kwestii samego tworzenia IPET-ów i podejmuje trud prezentacji zasad, jakie obowiązują w tym zakresie.

Ostatnia, trzecia część, wprowadza w tematykę roli nauczyciela i nosi tytuł *Nauczycielu dasz radę!* Znajdują się tu następujące artykuły: *Rozwijanie kompetencji kluczowych* autorstwa Mai Kłody, jest próbą naświetlenia problematyki kluczowych kompetencji, jakie winien zdobyć nauczyciel. Będą zatem mieściły się tu treści dotyczące strategii rozwijania tego typu umiejętności. Mocny akcent Autorka położyła na umiejętnościach komunikacyjnych. Anna Pyzykiewicz jest autorką dwóch kolejnych artykułów: *A co z rówieśnikami?* i *Jak uczyć? Jak oceniać?* Dla Anny Pyzykiewicz istotne jest, aby

przy właściwym wsparciu nauczycieli, grupa rówieśnicza potrafiła otworzyć się na nowego kolegę (s. 45), dlatego skupia uwagę na wskazywaniu szeroko rozumianych zasad obowiązujących w klasie i budowaniu dobrej atmosfery w grupie. Następnie w kolejnym swym artykule pochyła się nad istotą prowadzenia zajęć i oceniania postępów edukacyjnych dziecka z zespołem Aspergera. Jako pierwsza zostaje wyjaśniona struktura zajęć, a w dalszej części artykułu Autorka odnosi się do pomocy wizualnych, które są niezwykle wskazane w edukacji. Warte podkreślenia jest to, że Autorka nie pomija nawet kwestii ubioru nauczyciela, z całą odpowiedzialnością uświadamia konsekwencje złego doboru stroju. W dalszej części artykułu znajdują się praktyczne porady i wskazówki do oceniania ucznia z zespołem Aspergera. Kolejny artykuł tej części książki jest poświęcony budowaniu efektywnej współpracy z rodzicami dziecka z zespołem Aspergera i nosi tytuł: *Rodzic też człowiek – dobra komunikacja drogą do dobrej współpracy* autorstwa Joanny Dryjańskiej. Przybliżono w nim rys rodziców dzieci z zespołem Aspergera, a następnie wyjaśniono, jak należy budować współpracę. Autorka podaje szereg wskazówek, a nawet gotowych zdań, które pomogą skutecznie stworzyć współpracę nauczyciela z rodzicami. W książce nie został pominięty także problem kryzysów, jakie wiążą się z pracą z dzieckiem z zespołem Aspergera. Temu ważnemu zagadnieniu został poświęcony artykuł *Gdy nadchodzi kryzys – radzenie sobie z trudnymi zachowaniami* autorstwa Krystyny Pomorskiej. Niniejszy tekst zawiera praktyczną pomoc radzenia sobie z sytuacjami trudnymi i przedstawia etapy tej pracy. Autorka wyjaśnia także, jakie jest działanie nagrody i kary, jak je skutecznie dobrać. W tekście wartościową informacją jest opis procesu dokumentowania sytuacji trudnych, który bez wątpienia będzie przydatny dla nauczycieli. *Jak pomóc sobie, dziecku i rodzicom*, to kolejny artykuł w tej części książki. Autorka Maja Kłoda następujące problemy: Czy dzieci z zespołem Aspergera są źle wychowane? Czy pracując z takim dzieckiem, zaniedbuję pozostałych uczniów? Skąd czerpać wsparcie dla siebie, dziecka i jego rodziny? W końcowej części tekstu znajduje się odpowiedź na rodzące się pytanie, gdzie szukać pomocy? Ostatni artykuł, autorstwa Katarzyny Gotlin, *Jak to jest z drugiej strony – czyli szkoła z perspektywy ucznia z ZA* jest subiektywnym obrazem szkoły nakreślonym, przez dorosłą osobę z zespołem Aspergera. Autorka wspomina o swej edukacji, zapoznaje czytelnika z tym, co było trudne, niezrozumiałe, co było największym problemem. Dzięki temu tekstowi nauczyciele mogą lepiej poznać odczucia osób z zespołem Aspergera.

Niniejsza książka – co warte docenienia – zawiera także *Załączniki*. W ich skład wchodzi: *Wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia*, *Edukacja wczesnoszkolna*, *Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny*, *Specjalistyczny program edukacyjno-terapeutyczny*, *Przykładowy specjalistyczny program edukacyjno-terapeutyczny*, *Plan interwencji*, *Formularz „ABC”*. Są to materiały bardzo starannie opracowane, które z całą pewnością staną się pomocą w pracy z uczniem z zespołem Aspergera.

Autorki zadbały także o umieszczenie krótkich biogramów, zawierających istotne informacje o swym wykształceniu i doświadczeniu zawodowym. W ten sposób przekazują czytelnikowi, że podejmowana tematyka jest polem naukowym Auterek. Co tym samym czyni z niniejszej książki publikację umocowaną w teorii i praktyce.

Marta Filipowicz

Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi